

Kroniek van het schooljaar 1963-1964 van Rolduc

Schooljaar 1963/1964: Sport, toneel, film, zang en muziek.

En ‘foebele’ zonder eind: Vitae non scholae, maar ook een beetje scholae non vitae

Jan Lenders, leraar Frans en een redelijk bevlogen enthousiast, maar soms ook driftig mens neemt het schrijven van de kroniek over van Leo Wijnen, leraar Nederlands. Beiden vormen de redactie van het Jaarboek Rolduc ‘63/64, het 44ste deel van de reeks jaarboeken sinds ‘20/21.

Na een jungle-zin van vijf gestrekte drukregels vol grammaticale constructies valt zijn pennetje eindelijk in een groef vol dapper inzicht: “Langzaam is het inzicht doorgedrongen: geestelijken zijn vaak leken waar het andermans centen betreft.

Knuffel

Een dijk van een klassieke captatio benevolentiae, dat wil zeggen de greep van een schrijver/spreker om de aandacht/welwillendheid van de lezer/luisteraar naar zijn tekst toe te trekken. Zeg maar een tekstuele knuffel om je lees-, kijk- of luisterpubliek naar je toe te trekken. Bravo, Jean, merveilleux! Excellentement! Om je eigen kreten eens te gebruiken. Aanleiding tot het spuien van deze grote wijsheid over geestelijken en leken is de benoeming van een leek als econoom-administrateur van Rolduc in de persoon van G. van Riet. Hem staat nog wel een klerikale provisor ter zijde in de persoon van L. Wijnen, die minder lessen Nederlands gaat geven, wel redacteur van het jaarboek blijft en zich nu met het huishouden van Rolduc gaat bezighouden.

Verleden jaar was al de econoom A. Tonnaer gevraagd om het reilen en zeilen van Rolduc als bedrijf of onderneming onder de loop te nemen. Provisor tot nu toe, de eerwaarde Heer Giel Hommes krijgt nu de kans om zijn droom waar te maken: “zich in een heerlijke parochie binnenkort aan de zielzorg te kunnen wijden”. Giel Hommes is echter niet in goede conditie, hoewel hij aan het begin van het nieuwe schooljaar nog geen vijftig jaar is, moet hij, eerder aangesteld als rector in Sittard nog enkele maanden een ziekenhuisbehandeling ondergaan,

voordat hij in juli 1965 tot pastoor in Oost-Maarland bij Eijsden wordt benoemd, daarna begin 1970 tot pastoor van de Sint Servaas in Maastricht en tenslotte per december 1979 tot assistent van de Lambertusparochie in dezelfde stad. Ik heb niet kunnen achterhalen hoe het verder ging met Giel Hommes. Ik herinner me hem op Rolduc als een vrij strenge prefect van Groot Rolduc.

De zomervakantie van 1963 is totaal verregend, klaagt de kroniek. Augustus is een kletsnatte maand met een nationaal record aan regenmillimeters. De kronikeur noteert het overlijden van de leraar klassieke talen dr. J. Kurris die zijn priesterloopbaan als pastoor van Stevensweert en Schin op Geul afsloot. Nog voor zijn wijding studeerde hij klassieke talen en filosofie in Leuven en Amsterdam. Ook in augustus: het overlijden van knecht Oeds v.d. Baan, die op maandagmorgen 26 augustus dood in zijn bed wordt aangetroffen. Een zware hartpatiënt al jaren.

Domaniale Mijn

Er zijn erger dingen, zoals het bericht dat de Domaniale Mijn kolen wil gaan winnen recht onder Rolduc, waar eerder een veiligheidspijler van gegraveerd was vrijgehouden om het grote monument Rolduc te sparen van verzakkingen, scheuren en wat dies meer zij. Deze brutale plannen worden stilgehouden. En daar is natuurlijk ook de Sociale Studieweek, waarmee Rolduc zich jaar en dag nuttig maakt, als de school volledig platligt. Onderwerp: “De jonge mens in een jonge wereld”. De kroniek denkt onmiddellijk dat het over Rolduciens gaat. De kronikeur, nogal geschrokken van de vermetele Domaniale mijnbouwplannen, ziet de toekomst van Rolduc als jammerlijke puinhoop en ruïne vol vleermuizen, ratten en uilen, maar hij bericht ook hoopvol over de mooie nieuwe recreatieruimtes die de vertrokken filosofen hebben achtergelaten. Dat zal de normale Rolduciens zeker opmonteren. “Lokaliteiten waar zij (de filosofen) zich aan het *ens ut sic* plachten te wijden”. *Ens ut sic* ervaren is de ware ontspanning van de super intellectueel. Je geeft je over aan “het zijn, zoals je nu eenmaal bent. Wat is er mooier? Het is eens wat anders dan ‘speelzaal’ en ieder geval veel beter dan ‘rookzaaltje’. Bah!! Maar de verbouwing raakt niet af tijdens ruim twee maanden vakantie en leegstand. Rolduc wordt altijd achtervolgd door omstandigheden, zelfs nu leken de koorden van de beurs beheren. Welke omstandigheden dat zijn? Geen letter!!

Monsieur Lenders beklaagt de nieuwe leerlingen in de twee hoogste klassen wel. De nieuwe vrijgevallen ruimtes van de vertrokken filosofen, bedoeld voor vijf en zes gym zijn inderdaad nog niet klaar. De jongens moeten toch weer terug naar hun klasje en dat verdomde rookzaaltje om effe te kunnen ontspannen. Toch weer die vreselijke kant op? Gelukkig duurt het nog maar drie maanden, die verbouwing.

Onfris

Wel klaar zijn de nieuwe toiletten \ poepdoosjes op de cour van Klein Rolduc. Daarmee is een onfrisse middeleeuwse toestand eindelijk opgeheven. De slaapzalen zijn opnieuw ingedeeld. Vijf Gym gaat nu op dezelfde slaapzaal pitten als zes gym. Bedoeling is dat de eindexamenkandidaten niet als aparte groep op een slaapzaal verblijven, maar ook in contact blijven met andere studenten.

Wat het lerarenkorps betreft begint schooljaar 1963/64 met veel nieuwe krachten. Het vak Nederlands krijgt er een nieuwe lekenleraar bij omdat twee oudere krachten regelfuncties kregen of door ziekte moeten afhaken. Voor klassieke talen en wiskunde verschijnen ook twee leken voor de klas en idem dito voor Frans. Ook de voorbereidende klas wordt een nieuwe leek toegewezen. De aloude klacht van bisschop Lemmens, dat hij zoveel goede priesters/zielzorgers aan het onderwijs van Rolduc en de bisschoppelijke colleges elk jaar kwijt was, lijkt niet meer op te gaan. Maar er is er ook aanwas aan de gewijde kant: De Heren Poulssen en Gijsen keren na ziekte terug naar Rolduc. En zelfs de pasgewijde M. Hafmans mag ook op Rolduc beginnen. Vooral deze laatste drie krijgen een bijna volle regel met 'welkom, welkom, welkom' toegeroepen.

Externen

Op vrijdag 5 september begint een historisch nieuw schooljaar. Er zijn geen leerjaren, die meer dan twee klassen tellen. De eerste vijftientig externe leerlingen zijn aangenomen op Rolduc: zij lopen met dikke tassen vol boeken en schriften, na de laatste les springen ze op hun fiets en gaan naar huis. Aanvankelijk dacht men alleen voor 1 gym externen aan te nemen, maar de voorbereidende klassen zijn ook al door externen bevolkt en er zijn er zelfs die op twee en drie gym zijn terecht gekomen. Onder hen zelfs iemand met de Amerikaanse nationaliteit, die in 'Sjevémút', sorry Chèvremont, woont. Frans Penders, al vijf jaar prefect van Klein-Rolduc, wordt nu prefect van de externen. Het casino aan het voorplein, voorheen domein van de filosofen wordt het overblijflokaal van de externen. En er verandert nog veel meer: er komt voor elke klas een klasseboek voor op- en aanmerkingen en afspraken waaraan de leerlingen moeten denken. Het 'gouter', spreek uit 'goetee', is afgeschaft. Die heerlijk geurende, nog ovenwarme reuzenkadet. In de plaats komt een kop warme melk of chocola met een stuk koek erbij. En het souper wordt uitgebreid. Het lijkt erop dat het aloude Roda een doodgewone school gaat worden. En bovendien een opvangadres voor jonge kapelaans die in een van de Kerkraadse parochies aan de slag gaan en woonruimte zoeken. Bij het uitkomen van het jaarboek 1962-1963 op maandag 15 september 1963 blijkt dat bij de leerlingenlijsten een hele klas vergeten is en nog wel vijf gym s(eminarie). Een belangrijke klas want daarin zitten de jongens die al weten dat ze na het gymnasium geen rijksdiploma behoeven, omdat ze rechtstreeks in de laatste zes jaar (filosofie en theologie) doorstromen naar hun wijding. Toch zijn ze erg boos en daarvan maakt Jan Lenders, kronikeur van het volgende jaarboek, gebruik om een superklassiek en sjiek excuus te debiteren: "*Quandoque dormitat et bonus Homerus*". Dat betekent letterlijk: ook de goeie Homerus valt wel eens in slaap en laat een fout schieten, of: zelfs het beste paard van stal laat wel eens een steek vallen.

De heimweefilm van dit jaar is "Mijnheer Pastoor zet een kraak", ongetwijfeld een Don Camillo-productie: lachen, gieren, brullen. Behalve voor één leerling op Klein-Rolduc: pas aangekomen in een soort spookkasteel of dito abdij is hij vrijdagavond 19 september om acht uur verdwenen. Naar huis! Home, sweet home!

Op maandag 22 september weet de kroniekschrijver het eigenlijk wel: het belooft een rustig jaar te worden, met in concentratie en educatie goede studieresultaten voor iedereen. Maar daar is de voetbal alweer. De naar de Molenberg weggetrokken kuuzje/filosofen komen naar

Rolduc even terug om een pot te voetballen/**foebele** tegen het Rolducse elftal. Ze worden met 5 – 2 ingemaakt, maar vinden het na dat debacle toch heerlijk om nog eens in de aloude abdij rond te zwerven en op bezoek te gaan bij docenten op de herengang.

Met subsidie van het Rijk mocht Rolduc, geadviseerd door tekenleraar Jos Stassen een aantal originele kunstwerken aanschaffen ter verfraaiing van het schoolgebouw en het stimuleren van goede smaak en kunstzin bij de jeugd. Lang is deze kunst niet verder gekomen dan de grote docentenkamer. Op woensdag 24 september wordt de kunstcollectie opgehangen in lange gangen met veel klaslokalen. En dat was ook de bedoeling van de subsidiënt, natuurlijk.

Rel

Ondanks de voorspelde rust in het schooljaar raakt Rolduc toch in een venijnige rel verwickeld door toedoen van de Culturele Kring van Kerkrade. Deze club regelt voor Kerkraadse middelbare scholen toneel, film en operavoorstellingen voor de leerlingen. Via deze kring zou er op 21 oktober het toneelstuk *Traumsiel* van Strindberg in de Rolducse aula worden opgevoerd door het Akense Grenzlandtheater onder regie van een man die in de oorlogsjaren een anti-Joodse film heeft gemaakt, terwijl zijn vrouw een hoofdrol in het Traumspiel vervult. De Kerkraadse Kring wist dit allemaal niet. De betrokken regisseur wordt door een Duits gerechtshof van alle blaam gezuiverd, maar de Nederlandse pers duikt op de kwestie en tien dagen lang wordt de president van Rolduc met telefoontjes bestookt. **De kronikeur stelt tegenover deze feiten de opvatting van Rolduc dat men na twintig jaar moet vergeven en vergeten.** Maar als ook in Maastricht dezelfde leerlingenvoorstelling wordt geschapt, ziet ook Rolduc ervan af en zwicht de Kerkraadse kring eveneens. De kroniek schrijft nogal badinerend over deze rel.

Op zondag 28 september komt **dr. J. Jacobs** te overlijden. Hij was van 1905 tot 1946 leraar natuur- en scheikunde op Rolduc, 41 jaar lang. Zijn naam staat genoemd in de lange lijst van priesterleraren in het jubileumboek 1843-1943, maar nergens is een foto te vinden. Hij was een van de belangrijke leraren van Rolduc als landelijke kostschool, afgestudeerd in Leiden en ook gepromoveerd aan de R.U. Leiden.

Erfgenaam

In 1946 begon zijn emeritaat, waarschijnlijk als rector van een sanatorium in Heerlen. Rolduc als kleinseminarie van het bisdom maakte hij niet meer mee. Deze eenvoudige mens en sympathieke leraar was dermate verknocht aan Rolduc dat hij zijn school als universeel erfgenaam aanwees. Hij laat Rolduc zijn hele bibliotheek na en ook al zijn bezittingen en goederen. Uit de opbrengst daarvan kan Rolduc het aantal beurzen voor studenten verdubbelen. Op zondag 29 september gaan de zusters voor het eerst in de lange, recente historie van Rolduc tegelijk met de jongens op zondag naar de kerk. De kronikeur vraagt zich af of na het “beste vrienden” bij het begin van de preek nu ook het “beste zusters” moet klinken.

Op donderdag 3 oktober wordt dr. J. Jacobs op zijn eigen verzoek begraven op het kleine kerkhof van Rolduc. De uitvaartmis trekt vele oud-Rolduciens en oud-leerlingen van Jacobs. De Harmonie van Rolduc krijgt een subtiele tik op de vingers van de kronikeur. Ze hebben

vergeten het ‘Adieu, Rolduc’ te spelen op weg naar het kerkhofje. “Het zou wenselijk zijn dat een ontroerende traditie werd hervat. Als een dergelijke gelegenheid zich nog eens voordoet.” Dat is geen tik op de vingers, dat is een kneepje in de hand met een dringende blik.

Tiepmiepen

Een dag verder in oktober begint de eerste type-cursus voor leerlingen op Rolduc. Voor de kroniek is het niks meer dan een klein vergaderlokaal vol hels gerammel, iedere vrijdag en maandag en dat drie maanden lang voor maximaal acht aankomende tiepmiepen. Toch is de belangstelling erg groot: er komen meer lokalen vol hels gerammel, als ‘Mhr Brunenberg’ het geregeld krijgt.

Missaal

Mijn Rolducs missaal, mij door mijn ouders meegegeven in september 1960 naar Rolduc, hing na een jaar of drie bidden en bladeren totaal uit elkaar. Toen floreerde de boekbinderij nog in het achterste kelderlokaal onder een van de vleugels van het gebouw, aan de kant waar nu het grootseminarie huist. Daarheen bracht ik mijn stapeltje van ruim 800 vliesdunne kerkblaadjes met het verzoek tot een nieuwe binding met een stevige kartonnen omslag, afgeplakt met zwarte kunststof. Het eindresultaat van deze opdracht zag er absoluut niet uit, omdat de boekbinders de rug te krap hadden ingeschat, waardoor het oude kerkboek (1955) nooit mooi plat dichtgaat. Maar de binding is perfect: er heeft nog geen bladzijde losgelaten, terwijl de doodsprentjes van mijn hele familie vanaf 1960 tot 2010 er allemaal insteken. Ook vier lintjes hebben het overleefd. Goed werk mannen!!

En nu lees ik onder zondag 6 oktober 1963 in de kroniek dat sommige clubs, zoals de **Radioklas** en de **Boekbinderij** al jaren een kwijnend bestaan leiden. Nu is er een oud-leraar van de ambachtsschool bereid gevonden om de in de kelder ploeterende leerlingen te helpen. Wat denkt Jan Lenders, chroniqueur van dienst, daar nu weer van? “Moet men hobbyclubs (sic!) waarvoor geen animo meer bestaat, niet een stille dood laten sterven? Mijn kerkboek zegt duidelijk NEE en zelf voeg ik daaraan toe: *Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas/virtutas*. Een gedachte van Ovidius in zijn Pontische brieven: “Ook al ontbreken de krachten, toch is de wil/de moed te prijzen.”

Promotie

Op dinsdag 8 oktober krijgt onverwachts de hele school een middag vrij. En wel vanwege de promotie van leraar godsdienst en geschiedenis Dr. Jo Gijsen aan de universiteit van Bonn op een dissertatie over de Rolducse abt Nicolaas Heyendal. Het is een leuke verrassing, maar komt zodanig uit de lucht vallen, dat niemand van het Rolducse onderwijskader iets heeft kunnen verzinnen om zo’n vrije middag aam te besteden.

Op zaterdag 12 oktober presenteren zich de zesgymmers aan het begin van hun laatste jaar op Rolduc in een aparte uitmontering en met een eigen klasselied. Tot verrassing van velen verschijnen de oudstejaars in een soort ouderwetse professor-kledij: wit hemd zwarte mantel of toga en op hun hoofden een soort Amerikaans aandoende professorhoed: een rondlopende rand, afgedekt met een vierkant met aan een van de hoeken een zwarte kwast. Daarbij zingt de groep een opzwevend lied over het haharem-systeem. Het is het enige lied waarvan ik me flarden herinner, zoals “Ja, dat is Salaam aleikum...”

Vijf gym, dat elk jaar uit alle macht probeert om de verrassing van de vermomming en het lied te verpesten, wordt beetgenomen met een neplied en met repetities en oefeningen in het open veld ergens richting Duitsland, zodat het niet tot een handgemeen komt en er ook geen halsbrekende toeren in de grote aula aan de orde zijn.

“een negerfilm”

Ter voorbereiding op Wereldmissiedag (zondag 20 oktober) biedt de Missievereniging in de voorafgaande week de film “Het uur der Volwassenheid” aan. De kroniek: “Het is een negerfilm, spelend in Chicago over moeilijkheden in een Amerikaans negergezin ten gevolge van rassendiscriminatie.” Dit zo lezende ervoer ik enorme afstand in tijd tussen onze huidige woordkeuze en de als bot nu ervaren “neger”-kwalificaties.

De Wereldmissiedag zelf gaat over de dialoog met de niet christelijke wereld. Het gaat om de dialoog met de Islam en de dialoog met de Primitieve godsdiensten. Deze laatsten komen er goed van af, maar het oordeel van een van de inleiders over de theologie van de Islam is weinig bemoedigend: een dialoog met de Islam is praktisch onmogelijk, omdat de theologie van de Islam uitgaat van een totale overgave van de islamiet aan Allah. Hij kan volgens de leer van Mohammed zelf niets doen om het eeuwige geluk te verwerven. Alles moet hem door God geschonken worden. Aldus de inleider op dit stuk, prof. dr. J. Houben SJ. Volgens de kroniek is iedereen erg positief over de inhoud van beide lezingen. De beste Missiezondag van de laatste tien jaar is het oordeel. De lezingen leidden dan ook niet tot heftige debatten en dat is dan weer jammer.

Non Peregrina

Op deze zondag neemt ziekenzuster Peregrina afscheid van Rolduc na 31 jaar medische zorg in eerste aanleg te hebben gebracht aan alle bewoners van Rolduc. De kroniek noemt haar **“een blijmoedige, zorgzame en liefdevolle non”**. Zeer goed bedoeld ongetwijfeld, maar die aanduiding ‘non’ voor een religieuze vrouw vind ik van een onbeschrijflijke kilte. Op vijf- en zeventigjarige leeftijd vertrekt zuster Peregrina naar Meerssen om te gaan rusten met een comfortabele stoel en een vulpen als afscheidsgeschenk. Nooit meer zal er op de slaapzalen die ene beslissende vraag klinken als ze met een thermometer in de hand het witte gordijn wegtrok bij haar dagelijkse rondgang: Zo, jongen, was is het? Ziek of lui?” En weer vergeet de harmonie bij haar vertrek het “Adieu Rolduc” te spelen. Kronikeur maakt er zich nu echt boos om.

Met het bijschrijven van een nieuwe en zelfs bevoegde leraar wiskunde, “Mhr H. Recker” die zijn akte M.O. A haalde, het aanstellen van een nieuwe hulpportier “Mhr. M.J. Hanssen”, een

voetbalnederlaag van de allerjongsten van Klein-Rolduc tegen het team van ULO 1 in Bleijerheide, omdat bij een verdienstelijk 2-2 resultaat achteraf toch een Rolducs doelpunt wordt afgekeurd, en tenslotte een slijk forum over moderne kunst met de kunstenaars Hans Truyen en Frans Gast na een wekenlange expositie in de kruisgangen, waait de oktobermaand voorbij en daarmee de eerste acht weken van het nieuwe schooljaar. Op 31 oktober is het halftrimester en maakt iedereen bij stralend Allerheiligenweer dat hij thuiskomt tot maandag 4 november. Waarmee de vieringen van Allerheiligen en Allerzielen op Rolduc tussen haakjes terechtkomen.

Op zondag 10 november kondigt de kroniek de hervatting van het **Tweede Vaticaans Concilie** in Rome aan. Opnieuw komen ruim 2500 bisschoppen in Rome bij elkaar ditmaal onder leiding van Paus Paulus VI. Jan Lenders, betrokken priester, maakt een inhoudelijke opmerking over hoe het gaat bij dat concilie, vervolg van een concilie uit het eind van de negentiende eeuw (Vat.I 1869-1870). “Met de conciliwerkzaamheden, waarin zich naar onze zin te langzaam een steeds sterkere progressiviteit openbaart, hebben we dit trimester zoveel mogelijk meegeleefd. Met andere woorden. De kerk wil wel veranderen, maar de conservatieve tegenkrachten zijn veel te sterk. Aanvankelijk was “aggiornamento” vernieuwing het doel of de hoop, maar meer dan oecumenisch denken, opschuiven naar het protestantisme en een soort nieuwe theologie die zoekt naar oorsprong en bron in eeuwenoude teksten, zit er niet in. Zelf heb ik ook teleurstelling gevoeld, toen het concilie in december 1965 gesloten werd. En op Rolduc geeft dr. Jo Gijsen, godsdienst en geschiedenis, een lezing voor 5 en 6 gym over “400 jaar Trente”.

Bedoeld is het concilie van Trente (1545-1563), waarin de kerk besloot front te maken tegen de reformatie door de kerkelijke organisatie strenger te maken. Ik ben er als 4-gymmer niet bij geweest, bij die lezing, maar ik kan mij voorstellen, dat dr. Jo Gijsen de besluiten van Trente al progressief genoeg vond, toen. De rest van deze novembermaand staat in het teken van de scheiding der geesten in de drie hoogste klassen. Bij verschillende uitjes en gelegenheden mogen vijf en zes gym samen optrekken, terwijl vier gym... nou ja erbuiten wordt gehouden en niet voor vol wordt aangezien. Zelfs in die mate dat de kronikeur er afkeurend over bericht.

Dat de twee hoogste klassen gastheer zijn bij een bezoek van de studenten van de twee hoogste klassen van het kleinseminarie van Sint-Truiden in Belgisch Limburg. Die twee leerjaren werden toen in België nog altijd met de negentiende-eeuwse benamingen, misschien wel middeleeuwse namen ‘**poësis**’ en ‘**rhethorica**’ aangeduid, verwijzend naar de soorten literatuur (dichtkunst en redevoeringen) die in het lesprogramma Latijn en Grieks aan de orde kwamen ter vertaling. Ze komen met twee bussen vol naar een contactdag op Rolduc, zeg maar een lotgenotendag. Het is eigenlijk een krappe halve contactdag, want de Belgen komen om half twaalf aan per touringcar en dan zitten de studenten/gastheren nog vrolijk te lessen. De leraren Rouwet (Latijn) en Augustus (Duits) moeten de honneurs waarnemen en sleuren de jongens alvast een stuk door de historische gebouwen van de oude abdij. Ze zorgen met hun gasten voor het diner in de speelzaal te zijn en daar vindt dan de eerste kennismaking plaats tussen leeftijdgenoten die ieder hun eigen vorm van Nederlands spreken qua intonatie: Vlaamsachtig versus Limburgisch. En dan is er het diner, Rolduc kennende in een aparte zaal, waar het ijs verder breekt. De Sint-Truidenaren staan verbaasd over de Rolducse vrijheden

van gaan en staan en doen en laten en de Rolduciens staan te kijken als ze horen hoe streng gereguleerd het dagelijks leven in Sint-Truiden is. Er wordt gewandeld al pratende met een grote groep en dan komt het bosquet in zicht en natuurlijk ook het voetbalveld. En dan moet er zo nodig alweer gevoetbald worden. Zonde van de tijd zou ik nu zeggen maar “mens sana in corpore sano” was in die dagen de kreet, zeker voor jongelui die met hun driftleven worstelden of niet natuurlijk: afmatten die hap!!

Maar dan mogen de oudsten de avond van deze drukke bezoekdag nog naar een leuke tv-film kijken. “**Die letzte Brücke**” uit 1954, een oorlogsdrama dat zich op de Balkan afspeelt rond de afloop van de Tweede Wereldoorlog. Een ouwetje, dat tot kwart over tien ’s avonds duurt en daarom alleen mag vier gym de film niet zien, omdat hun bedtijd half tien is. De viergymmers maken uit protest een historisch gebaar: ze houden een sitdownstaking in de speelzaal voor de deur van de rookzaal. Surveillanten glimlachen, terwijl de viergymmers ook de sympathie van de kroniek krijgen. Maar op tijd naar bed gaan ze wel.

Op donderdag 14 november gaat zes gym met leraar Nederlands Leo Wijnen naar een literaire avondlezing van Anton Koolhaas in Heerlen en twee dagen later gaan de twee hoogste leerjaren met zijn allen naar The Westside Story in de bioscoop en heeft vier gym opnieuw het nakijken. Ja, ze mogen naar een Sinterklaasprogramma op de tv gaan kijken “met de kleinen.” “**Na, na. Je kunt het ook overdrijven.**” Dat is het commentaar van de kroniekur.

In november 1963 maakt Rolduc kennis met het fenomeen fotokopiëren, dat toen nog lichtdrukken heette. Ik heb daar een heel scherpe herinnering aan. Ergens, ver aan de kleinrolducse kant van de herengang, iets verder dan de trap naar boven bij de donkere gang was een lokaaltje, waar ik voor het eerst van mijn leven een lichtdrukapparaat aanschouwde. Het was een soort lade, waarin je de te kopiëren bladzijde in kon leggen, afgedekt met een speciaal geprepareerd velletje. Je schoof de lade dan dicht en deed via een knop warmte en licht in die lade ontstaan en als je dan een tijdje wachtte tot het licht en de warmte uitging, dan kon je de la weer opentrekken. En dan was het origineel afgedrukt op het erop gelegde velletje in dikke, onscherpe, bruine letters. En dat moest dan de beroemde fotokopie zijn. Dat ging velletje voor velletje en zo traag “als dikke stront door een dunne pijp, recht omhoog.” Aldus een bekende Limburgse Homerische vergelijking. Dat apparaat, pas een jaar geleden aangeschaft, voldoet niet, schrijft de kroniek. En dan komt er iets nieuws: een offsetmachine/drukpers. En dat geval spuwt de ene pagina na de andere uit, als je maar aan de zwengel blijft draaien. Er wordt een hobbeyclub (sic, alweer) opgericht, er komt instructie en de eigenwijze techno-freak Ger Brunenberg bemoeit zich ermee: succes verzekerd!

Kennedy

Vrijdag 22 november 1963 is een rampdag: **de Amerikaanse president John F. Kennedy wordt tijdens een toer per open auto door de Texaanse stad Dallas beschoten.** Hij wordt in zijn hoofd geraakt en sterft binnen een half uur. Ik stond bij de deur tussen speelzaal en rookzaal op Rolduc, toen iemand mij het vreselijke nieuws kwam vertellen. Om half acht Nederlandse tijd.

Ik herinner me een intens gevoel van machteloos verdriet en heftige woede dat langzaam is gesleten. Ondanks de dood gaat het leven gelukkig toch verder. En intussen gaat het langzaam op maandag 25 november aan, de heiligendag volgens de katholieke kalender van Sancta Catharina van Siëna en daarmee de belangrijkste feestdag voor de filosofen. De Rolducse filosofen zijn naar Heerlen verhuisd, maar de afspraak werd toen gemaakt dat ze jaarlijks op de zondag het dichtst bij 25 november zouden terugkeren naar Rolduc om daar feest te vieren en hun filosofentoneel op te voeren in de grote aula. Om een zeer oude traditie in leven te houden. Het kost moeite om al op de eerste **Catharinadag** buiten Rolduc toch terug te komen naar hun oude veste. Op de afgesproken zondag 24 november zingen de filosofen een prachtige hoogmis, opgedragen – er staat ‘gecelebreerd’, wat een prachtige klassieke term – door een drietal professoren. De verloren zonen keren terug in het vaderhuis en worden onthaald op een vorstelijk diner. Niet meteen het gemeste kalf, als bedoeld in het Lucas-evangelie hoofdstuk 15, vers 11 tot 32, maar dicht erbij en als beloning zingen de grote groep filosofen “My Old Kentucky Home” met een krachtig mannelijk geluid, waaraan geen microfoon te pas hoeft te komen en dat is maar goed ook. Want als John Drummen namens het ‘Vaderhuis’ een speech wil afsteken dan hapert de geluidstechniek. De voetbal gaat natuurlijk wel door, later op de middag buiten. De filosofen delven het onderspit met 1-0 tegen het Rolducs elftal en dan komt de grote teleurstelling. Het opvoeren van het filosofentoneel ’s avonds in de aula kan niet doorgaan omdat de enige gastspeelster, Claire van de Bergh zo hees is dat ze totaal geen stem heeft. De verloren zonen hadden zich zo op een mooi toneelstuk verheugd en ook om het op de planken te brengen, maar zondag 1 december wordt de nieuwe datum. De speech van Drummen wordt tijdens het souper ingehaald, omdat de geluidstechniek weer in orde is. De televisie laat ’s avonds weten, dat de man die verdacht werd van de moord op Kennedy, Lee Harvey Oswald, zelf ook weer is doodgeschoten door een nachtlubeigenaar: Jack Ruby. En ook dat feit brengt ophef, heftige discussies en stomme verbazing. Anderen zijn teleurgesteld, omdat nu heel moeilijk uit te maken is wat het motief achter de moord op de president is.

Bloesem

Op zondag 1 december zijn de wijsgeren er weer. Claire van de Bergh heeft haar stem weer terug en is haar schorheid kwijt. **‘Het ontstuijmige hart’**, een spel over de toestanden in een oorlogslazaret, slaat aan en krijgt een goede recensie vanuit het Vaderhuis der verloren zonen. Ik moet het gezien hebben, maar dat heeft weinig concrete herinneringen achtergelaten in mijn brein, behalve de kreet “Bloesem”. Die werd te pas en te onpas uitgestoten door een van de gewonde soldaten, als hij dacht een glimp te kunnen opvangen over wat zich verbergt in een Schotse kilt of achter de schort van een verpleegster. Een beetje flauwe ‘running gag’, maar de lachers kunnen zich niet inhouden. Daarmee zit de eerste helft van het eerste trimester van schooljaar 1963/64 erop en mag iedereen tot na Sinterklaas naar huis. Bij terugkomst zal hun een culinaire verrassing wachten. Enkele jaren geleden heeft een diëtiste de dagelijkse warme prak op Rolduc kritisch bekeken. G. van Riet, die in september 1963 als allereerste lekenprovisor op Rolduc werd benoemd, zij het onder de erg wereldse functie-aanduiding ‘econoom/administrateur’ (je kunt een kapelaan nu eenmaal geen gewijde onderpastoor noemen!), welnu deze van Riet heeft bij zijn aantreden als leek het bureel van

zijn gewijde voorganger grondig uitgemest en daarbij de weggestopte rapportage van de diëtiste (hola: én leek én ook nog vrouw) wellicht verfrommeld of doorgescheurd aangetroffen in de onderste, sterk klemmend bureaulade. Bij het doorlezen ervan, kreeg hij waarschijnlijk al smakkend het water in de mond. En dan heeft het toch nog tot na Sinterklaas in het nieuwe schooljaar geduurd, voordat hij zijn zin en smaak durfde op te nemen met de Rolducse overheid. De keukenzusters waren de kloosterpot
al lang beu

Nasi goreng

en stonden bij het lezen van de doorgeschoven kritische dieetrapportage te juichen. Kijk en daarom kregen de honderden Rolduciens vanaf 6 december 1963 opvallend vaak nasi goreng, gebakken aardappels, pannenkoeken en snert onder hun neus bij het dagelijks diner. Weg met ‘blote kindertjes in het groene gras’ een vreemd smakende combinatie van snijbonen en witte bonen als groente, waarvan vaak zoveel overbleef, dat de varkens van de boerderij er moddervet van werden maar hun vlees qua smaak onverkoopbaar volgens de Rolduc-roddel. Ook de weeïge, onderbroek-oranje voederknollenstrips in een akelig wit sausje, waarvan ik de jongensbijnaam niet eens durf op te schrijven, kwam plotseling nog maar zelden voorbij. De gekookte sla, of was het toch spinazie?, die een enkele keer aanleiding was tot massale diarree, ging helemaal in de ban. G. van Riet, zeiden we toen onder elkaar, da’s een heerlijke keukenpiet!! Hoera (3x)! Of het ook roepingen gescheeld heeft, dat kan ik niet beoordelen, natuurlijk.

Met een Pelikan-polshorloge van de Hema, een prachtige nieuwe leren beurs, heel veel chocoladereepjes van De Gruyter in de rugzak van thuis komen we in een ijskoud Rolduc terug. Vadertje Vorst heeft de macht overgenomen in de buitenlucht en op maandag 9 december liggen de vijvers dicht en waagt de eerste vermete te zich op de smalle ijzers. Zes gym heeft pech: de afdelingen alfa, bèta en s gaan op retraite bij de Jezuïeten in het Spaubeeker bos, gegeven door een Redemptorist uit Wittem. Zij missen de eerste schaatspret. Hoewel: sneeuw bederft het ijs en Rolduc wacht nog steeds op een Zamboni...

Het schooljaar is bijna half om; het kalenderjaar nadert zijn echte einde en na nog wat nieuwtjes over de herverdeling van studieruimtes, het ‘megaron’ van zes gym, dat eindelijk bijna klaar is, het ontslag van nierpatiënt prefect W. Poulssen uit het ziekenhuis van Heerlen loopt het jaar ten einde. Terwijl er sprake is van “ontlasting” van de grote studiezaal, hetgeen ik een schoolvoorbeeld vind van gore, bureaucratentaal, en na het op Rolduc omdopen van een ordinaire ‘kienavond’ tot lottoavond begint op zaterdag 21 december eindelijk die heerlijke kerstvakantie tot maar liefst woensdag 8 januari 1964, tweeëneenhalve week: Toe maar!

De kerstvakantie valt vies tegen. Achttien hele dagen echt Hollandse kwakkelwinter: beetje vriezen, beetje dooien enzovoort. Het is dan ook op een “sombere herfstavond” dat de leerlingenmeute weer terugkomt en meteen tegen een dikke mist oploopt vanaf de oprijlaan. De kroniek memoreert voor de vakantiedagen nog even de eerste vliegreis van een paus in alle eeuwen der eeuwen en wel een bezoek van Paus Paulus VI op 4 januari aan het “Heilig

Land”, dwz Jeruzalem en omstreken, voor een ontmoeting met de patriarch van de orthodoxe kerk, Athenagoras van Constantinopel. Sinds 1054 bestaat er een groot schisma tussen de katholieke kerk en de oosters orthodoxe kerken en de kroniek hoopt dat men weer snel bij elkaar gaat komen. Dus niet, na bijna duizend jaar. Kwakkelwinter, mist, tevergeefse vliegreis. Gelukkig is er op Rolduc weer een leuk en gezellig feest namelijk de opening van het ‘megaron’, de mannenzaal als recreatieruimte of ontspanningsplek voor de studenten van de twee hoogste leerjaren. De ruimte kwam vrij in voormalige les- of studielokalen van de kuuzje, de filosofen die naar Heerlen vertrokken en het mocht wat kosten: Verlaagd plafond, fauteuils, een rij banken, een verhoogde zithoek. Kronikeur Lenders raakt bijkans van zijn stuk, als hij beschrijft wat hij ziet: een mannenzaal in de klassieke traditie, die de oude Grieken wellicht verwijfd gevonden zouden hebben, maar een zaal die het moderne levensgevoel mannelijke kansen biedt. Hij besluit verder te filosoferen, als hij in het woordenboek klassiek Grieks leest, dat de term ‘megaron’ ook ‘vrouwenzaal’ en zelfs ‘slaapvertrek’ kan betekenen. En daar trapt hijzelf krachtig op de rem van zijn filosofie.

Gelukkig kan hij in plaats van door te draven nog vermelden dat tegen de herinrichting van de ruimte zich een driekoppige commissie van leraren heeft aan bemoeid en een echte binnenhuisarchitect uit Kerkrade: H. Josten. Het heeft ook allemaal langer dan een jaar geduurd.

Op zondag 12 januari staat een groep van 12 oudere leerlingen een potje te kletsen op het ijs van de bovenste vijver waarschijnlijk in de hoek bij het pomphuisje. Ze staan er zo lang, dat ze door het ijs zakken. Een geschat gewicht van 500 kilo aan mensenvlees en botten is echt te veel met als resultaat twaalf paar natte voeten met schoenen en evenzoveel natte pakken. En koud was het ook. Daar blijft het gelukkig bij. De bovenste vijver wordt tot verboden terrein verklaard voor schaatsers. De keukenvijver is te klein en daarom kunnen schaatsers nu op de eilandvijver terecht. ’s Avonds draait er in de aula een heimweefilm van Don Camillo. Ik heb goeie herinneringen aan die Camillo-films, al heb ik nooit heimwee gehad. Je lachte je suf. Op maandag 13 januari doet de eerste groep typemachine-cursisten een proefexamen. Eind januari is het echte examen en iedereen slaagt ondanks nerveuze faalangst. Door altijd maar te typen gaat de leesbaarheid van je handschrift achteruit, vindt de kroniek. Waarom is er geen cursus schoonschrijven dan?

Op woensdag 15 januari is de eerste repetitie voor de toneelklapper van het jaar: het Halfvastentoneel. Men wil Driekoningenavond van Shakespeare opvoeren en heeft daarvoor dan nog zeven weken tijd om dit grote stuk in te studeren. Het is een zeer ingewikkelde komedie met veel verliefde mensen, een jonge vrouw die zich als man verkleedt, een lang verdwenen tweelingbroer. Uiteindelijk komt alles goed, zonder dat er bloed vloeit en er zijn ook in Nederlandse vertaling prachtige teksten te horen over wat liefde en verliefdheid de menselijke geest kan aandoen. Shakespeare schreef het stuk rond 1600. Ik heb aan de opvoering geen concrete herinneringen overgehouden, maar heb me wel in de Engelse tekst verdiept en daar de beroemde eerste regels van graaf Orsino aan overgehouden: “If music be the food of love, play on: give me excess of it.” Ook nu nog roep ik geregeld deze woorden tegen straatmuzikanten die ik ergens in een stad tref.

Soldatenkoor

Jammer, niks blijven hangen, maar het kan goed zijn, dat ik in het voorprogramma voor het toneel het Soldatenkoor uit de Faust van Gounod en het Slavenkoor uit Nabucco van Verdi voor het eerst als tenor heb meegezongen.

Zo'n Shakespeare-onderneming is een enorme klus zeker met maar zeven weken voorbereiding en dan nog het decor en alle andere zaken die geregeld moeten worden, zoals de kostuums en de gastspeelsters uit Kerkrade en de lekenleraren die meespeelden. Alles om maar te laten zien dat de toneeltraditie van Rolduc door het vertrek van de filosofen niet verloren gaat. Er is ook nog toneel van wat simpeler niveau: op zaterdag 25 januari wordt voor het zoveelste jaar achter elkaar 'De Scepter van Koning Bombazijn' opgevoerd. Sprookjestoneel, waarmee Rolduc ook de boer opging in plaatsen en dorpen rond Kerkrade. Kronikeur Lenders heeft net zijn positie als regisseur bij de Rolducse Toneel Vereniging doorgegeven aan surveillant Gielis en kan nu uitvoerig dit toneelstuk bespreken, omdat hij er niet meer voor verantwoordelijk is. Het wordt een zeer fraaie recensie met als juichende slotregel "De RTV gaat nooit verloren."

Onder zondag 26 januari volgen twee hele gedrukte pagina's in het jaarboek over de intercollegiale binnenspelen. Rolduc en de bisschoppelijke colleges van Sittard, Weert en Roermond gaan elkaar te lijf met dammen, schaken, tafeltennis en biljarten. Noch individueel, noch als team wisten de Rolduciens een eerste plaats te behalen: drie tweede plekken en bij schaken een ex aequo eerste plek met Weert.

Zure druiven

En wat waren de druiven zuur!! De kronikeur put zich al aan het begin van zijn samenvattend verslag uit in kritiek op de voorzieningen in het oude gebouw van het college Weert. De biljarttafels waren veel te klein met kapotte stootbanden, de studiezalen zagen er niet uit, de denksportlokalen waren rumoerig en de tellers bij het pingpongen maakten de ene na de andere fout. 's Ochtends was er hier en daar nog een gewonnen wedstrijd voor de Rolduciens, maar na het diner met veel gekookte of gebakken piepers kregen velen last van de "volle maag". Machteloos moest Rolduc de ene na de andere nederlaag incasseren. De dammers uit Kerkrade keken helemaal op hun neus, want uit overmoed hadden ze de wisselbeker op Rolduc achtergelaten, maar ze werden slechts tweede en konden toen de beker niet doorgeven. De uiteindelijk winnaars worden in de kroniek niet vermeld. Er staat ook duidelijk NIET, dat Rolduc weer een bijzonder slechte verliezer is.

Zigeunerbaron

Gelukkig zijn er ook leukere dagen, zoals die dinsdag 28 januari. Dankzij de Culturele Kring Kerkrade wordt er in het Stadttheater Aachen de operette 'Der Zigeunerbaron' van Johann Strauss jr. vertoond. Alweer zo'n vocale bom vol prachtige muziek die ik mijn hele leven niet vergeten ben, net zoals Die Zauberflöte van Mozart een jaar eerder. "Ja, das Alles auf Erd, das kann ich und noch mehr" van de titelrol "Nein, das Schreiben und das Lesen ist nie mein Fach

gewesen...” van varkensboer Schupan. Ik kan dat allemaal nog zingen of ik het gister gehoord heb. En dan staat nog niet alles, dat aan onze jongensoog en -oor voorbijtrok, in de kroniek. Zoals de indrukwekkende rijmende tekst van Louis Couperus over een zeeslag in de oudheid, bekend als de Naumachia. Zeker een uur Albert Vogel. Kom daar nu maar eens om!

Het bezoek aan de Akense schouwburg is nauwelijks achter de rug of het filmfestival van Jos Stassen staat voor de deur. Stassen is verantwoordelijk voor de filmprogrammering in de grote aula, maar wil ook af en toe ruimte hebben voor een groepering van een aantal films rond een bepaald thema. En als er dan ook zeer bekende filmrecensenten als B.J. Bertina bij betrokken worden met lezingen, dan is er al gauw een filmfestival geboren. Dat staat dit schooljaar gepland vanaf 19 februari, maar dat duurt, zo lijkt het, Stassen te lang en daarom wordt er op zondag 2 februari als een voorgerecht een Italiaanse bandietenfilm vertoont. “Geen geweldige greep voor de lagere klassen” oordeelt de kroniek.

Tauri Basan

Op woensdag 5 februari is er alweer voetjebal: een team van jonge kapelaans komt spelen tegen “ons Roda” als voorbereiding op alweer, jaweek, een intercollegiale. De kroniek spot met deze jonge knoopjestoogdragers, al zullen de meesten al trots zijn op hun clergy-man, een zwart pak: “de voetballende steunpilaren van de pastoors”, zo worden ze neergezet in de kroniek. Maar zelf noemen ze zich anders: Tauri Basan. Daar weet kronikeur Lenders geen raad mee. Natuurlijk: Tauri is latijn en betekent stieren. Maar bij Basan heeft hij enkel diepe stilte. Nu had je in 1964 natuurlijk nog nergens internet en Google. In 1969 werden in de VS vier computers in vier steden aan elkaar gekoppeld onder de naam ARPA-net. Pas in 1982 kwam een jonge computernerd in de VS (Tim Berners Lee) op het cruciale idee van koppeling en groeide langzaam het net, zoals we dat nu overal kennen. In 1993 volgde de mogelijkheid van openstelling voor mensen en bedrijven. Omdat ik de naam nu maar hoef in te tikken en verder, ook nog steeds handzaam, over ruime papieren bijbelinfo beschik in mijn toch behoorlijk uitgedunde boekenschat sinds ik samen met mijn vrouw van mijn steeds ouder wordende dag geniet, midden in Deventer, in een appartementje met een prachtig uitzicht over de stad, weet ik waar dat Basan op slaat. De eerste bron is psalm 22, vers 13. Dat is een van Davids jammerpsalmen, waarin hij zijn benauwde situatie beschrijft ten tijde van Saul. “Een troep stieren staat om me heen, buffels van Basan”, roept David in zijn piepert. Een typische bijbelse herhaling: de informatie wordt in twee keer uitgeserveerd: eerst het geslacht van de dieren in ‘stieren’, runderachtigen van mannelijke kunne dwz extra woest. En daarna: buffels uit Basan. Nog een schepje erboven op. Buffels zijn al angstaanjagend, maar als ze ook nog mannelijk zijn: oei, oei. En te meer, omdat ze uit Basan komen. Dat is een wat hoger gelegen landstreek ten oosten van het meer van Galilea in het noorden van het oude Israël, aan weerszijden van een rivier die afwatert op het meer. Basan is groen, beschikt over steden en ook veel landbouw. De koeien van Basan waren traditioneel vet en welgedaan vanwege het welige gras en de stieren idem dito. Er zijn ook veel archeologische resten van bebouwing gevonden.

Goed, de stieren van Basan zijn sterk en woest, veel sterker dan Roda. En Roda, aldus de kroniek is “nergens” dwz heel slecht. En toch wordt het nog 2-2 tegen die dolle stieren. In plaats van dat de jongens van Roda een dikke pluim krijgen omdat ze tegen legendarische monsters hebben standgehouden, vindt ene Frank Turnsek, niet nader geïntroduceerd, maar kennelijk de trainer in deze context, het allemaal maar niks. Er zal voor de gevreesde Intercollegiale nog zwaar getraind moeten worden, anders halen we niet eens de derde plaats, vindt die Frank. De uit Egypte weggetrokken Joodse landverhuizers hebben koning Og van Basan behoorlijk klopp gegeven met Gods hulp en zijn land ingepikt, maar dat had Roda natuurlijk ook moeten doen. Tauri of geen Tauri. Tja, wat was dat voetjebal toch verschrikkelijk populair in die dagen, zelfs ik heb nog voor twee elftallen gespeeld in de lagere klassen. Dat gaat natuurlijk ten koste van andere sporten, dat kan niet anders. **Het beugelen gaat eraan.** Op de grote cour onder de stokoude kastanjabomen, midden tussen de twee stroken van de IJzeren Weg, stonden in mijn eerste jaar twee ‘grote’ twee beugelbanen met grote ijzeren ringen, waar de beugelbollen doorheen ‘gesmeten’ moesten worden om twee punten te scoren. Dat smijten gebeurde met een kleine, maar stevige houten ‘schop’, een spade eigenlijk. Een woest populair spel van agrarische oorsprong en nog steeds populair in Noord-Limburg en aangrenzend Brabant en België. Die twee beugelbanen worden verwijderd, althans de houten overkapping ervan. In mijn herinnering bleven de houten hekken, die de baan afbakenden nog langer staan. Reden was niet alleen de afnemende belangstelling voor het beugelen, maar ook het feit, dat er nogal wat stiekem gerookt werd in de schemering onder de dekking van de beugelbaankappen.

Knecht

Carnaval valt vroeg in 1964 op 8 februari en omdat het halftrimesterverlof altijd naar de carnavalsdagen gaat, is het tweede trimester al na een maand alweer halverwege op deze achtste februari. Bij ieders terugkeer blijkt de belangrijkste knecht van Rolduc, Houbèr Mohnen verdwenen. **D’r Hoebèèt**, zoals hij door iedereen genoemd werd, is er niet meer: hij is na vele jaren trouwe dienst (sinds 1923) met pensioen gegaan en geniet nu van zijn rust in een Maria-oord, goed verzorgd door zusters. Wie moet er nu wakend rondgaan op Rolduc? Zijn naam wordt verkeerd gespeld (Moonen) en de duur van zijn dienst (sinds 1923, dat is 41 jaar) wordt ook verzwegen.

Aboe Simbel

Op donderdag 13 februari volgt een zeer belangrijke ‘Eingabe’/ mededeling in de Rolducse kroniek van het schooljaar 1963/1964: Het 3300 jaar oude tempelcomplex van Abu Simbel in het zuiden van Egypte, uitgehouwen in de rotswand hoog boven de Nijl wordt bedreigd door plannen van de “nuchtere” Egyptische regering om de Nijl ter plekke af te dammen om een enorm stuwmeer te creëren voor waterkracht en drinkwateropslag. De hele wereld protesteert maar het kunstmeer gaat door en de tempels, uitgehouwen in de rots en voorzien van een viertal enorme 20 meter hoge farao-beelden van Ramses II en zijn eega Nefertari als deurwachters, worden veilig gesteld. Via een peperdure en ingenieuze verhuizing naar een plek 200 meter verderop en 65 meter hoger. Die plek is boven op de rotswand, waar men een enorme betonnen tunnel achter de rotswand bouwt en bekleeft met de lokale steensoort, zodat

het lijkt alsof de tempel in de rots is uitgehakt. De voorkant van het oeroude complex met de enorme beelden wordt in blokken gezaagd en als een puzzel blok voor blok weer in elkaar gezet zonder dat er een naadje te zien is. De tempel was een eerbetoon aan de farao en zijn vrouw Nefertari na farao's overwinning op de Nubiërs in het zuiden (nu Soedan) en de Hettieten in het noorden (nu Turkije). Die Ramses II was een agressieve veroveraar in regio's ten oosten van de middellandse Zee. Aboe Simbel was dan ook bedoeld ter afschrikking van verslagen volkeren, die hun gebied wilden komen terugveroveren.

Huisbrandkolen

Kronikeur Lenders vergelijkt de bedreiging van Aboe Simbel door het stuwmeer en de stuwdam van Nasser met de plannen van de Domaniale Mijn in Kerkrade om vier miljoen ton hoogwaardige huisbrandkolen te gaan winnen, pal onder Rolduc! En terwijl de hele wereld op zijn kop staat over Aboe Simbel en het rijzende stuwmeer, wordt er over de bedreiging van Rolduc door de Domaniale koempels als het graf gezwegen. Afgezien tenminste van een afkeurend berichtje of commentaar in een niet met name genoemde lokale krant (Dat moet het Limburgs Dagblad zijn geweest). En dat schiet de kronikeur in het verkeerde keelgat. Maar er wordt wel een plan voorbereid om in ieder geval de kostbare en belangrijke kerk van abdij Rolduc te redden van instorting of uitscheuring door het aanbrengen van een betonnen korset rond het priesterkoor en een deel van het schip. De opdracht is al naar de aannemer gegaan, de Domaniale heeft al toegezegd in de kosten bij te dragen, een ministeriële Commissie, jawel met hoofdletter, heeft al vergaderd en is op bezoek geweest om de monumentale gebouwen te inspecteren en jawel: de pers begint in diverse kranten ook met meer waardering en grote sympathie te schrijven over het monumentale Rolduc, het Aboe Simbel van Zuid-Limburg!! Kom op, het is geen vergelijk: Rolduc is 800 jaar oud en Aboe Simbel 3.300 jaar.

En dan lees ik: "Op onze instigatie zijn in de Tweede Kamer over dit alles vragen gesteld, o.a. door de afgevaardigde Jan Maenen." Rolduc heeft de touwtjes weer in de hand: nou, nou, nou.

Leertrappers

En wat te zeggen van zo'n openingszinnetje op zaterdag 15 februari: "Voor de derde maal ontmoeten onze leertrappers die van Molenberg." Kronikeur Jan Lenders wil lollig doen, voelt ervoor om een speciaal Rolducs patois te ontwikkelen. Of de lezer in het jaar Onzes Heeren zoveel staat hier aan de wieg van een nieuwe taal, in ieder geval een nieuw dialect.

Bedoeld is, dat het Roda-voetbalelftal voor de derde keer dit schooljaar tegen het filosofenteam speelt. Het wordt een-een, omdat de filosofen in de laatste minuut de gelijkmaker scoren. So what, zou ik nu zeggen, maar het Roda-elftal, dat zich op de fameuze intercollegiale voorbereidt wordt na alle zware kritiek van de afgelopen maanden, in één keer de hemel in geprezen: het elftal lijkt herboren; het was een aantrekkelijke wedstrijd met op en neer golvend goed samenspel en de doelman was in goede vorm. De kronikeur voegt daaraan toe: bij het laatste fluitje zuchten wij van verlichting. Wij hebben niet slecht gespeeld, maar

ook veel geluk gehad... En er is meer sportief genoeg: Op de HBS in Kerkrade is een monsterpingpongtoernooi geweest met 58 deelnemers. Er zijn ook 27 Rolduciens die meedoen (van de VK en 1 en 2 gym). Een fanatieke ballenmepper van Klein-Rolduc wordt kampioen van het hele toernooi. Waarom staat de naam van de kleine kampioen er niet bij?

Op maandag 17 februari is er voor een groot aantal leerlingen weer geen tijd voor school. Rolduc doet mee aan de Kerkraadse verkeersquiz in café Rutten. En wint ook nog met fraaie punten. De Rolducse bollebozen in verkeersregels worden alle vijf genoemd, voor- en achternaam, maar het pingpongknaapje blijft anoniem.

Het al langer aangekondigde filmfestival, voorbereid door tekenleraar Jos Stassen en zijn filmclub **Lumière**, breekt op woensdag 19 februari los. 'Film en werkelijkheid' is het onderwerp en daar komt dan nog een lezing bij van de toen zeer bekende film-expert B.J. Bertina, aangeduid met 'de Heer'. Hoger kun je niet komen op het Rolduc van Mgr. en mhr en heren. Bertina spreekt over 'De nieuwe werkelijkheid in de filmkunst'.

De meeste indruk van het hele filmfestival maakt de film '**Cleo tussen 5 en 7**' van regisseur Agnès Varda uit 1962. Een verhaal over een mooie jonge vrouw die in afwachting is van het resultaat van medisch onderzoek en twee uur moet wachten, voordat er een oordeel komt over het stukje weefsel (een biopsie) dat bij haar is weggenomen. De kroniek zegt van deze film, die ik als viergymmer waarschijnlijk niet mocht zien en daar dus ook geen herinneringen aan heb: *"De uitgesproken vrouwelijke film Cléo tussen 5 en 7, die 's avonds wordt vertoond, is opnieuw een leerzame illustratie van hetgeen dit als steeds voortreffelijk geslaagd festival ons heeft pogen bij te brengen. Houden wij in deze flash-back even de close-up van Lumière vast: het is een instelling van hoge waarde in ons huis!"* Na zo'n ingehouden juichende reactie van de kroniek, besloot ik de trailer van deze nu meer dan 60 jaar oude film te bekijken op internet. Het zegt natuurlijk al heel wat dat zo'n trailer daar nu nog steeds te zien is. Ook een korte flits van een scène, waarin een shot voorkomt van de achterkant van een totaal naakte, volwassen vrouw. Zeer vrouwelijk, welzeker. **Het moet een godswonder zijn geweest, dat deze film door de strenge Rolducse keuring is heengekomen en het mag geen verbazing wekken dat er in het lerarenkorps, gewijd of leek, lang geruzied is over deze film en dit filmfestival.**

Rolduc denkt De HTS in Heerlen aan te kunnen op sportief gebied: dammen, schaken, pingpongen voetjebal, volleybal en biljarten. In slechts twee van deze zes disciplines is Roda de sterkste: Voetjebal met een goede overwinning van 3-0 en bij het schaken nipt met 3-2, dankzij een verrassende zege op het bord op een van de sterkste spelers van de HTS.

Zaterdag 29 februari 1964 is een schrikkel dag, de bekende extra dag in het jaar, een keer in de vier jaar. Al door de Romeinen geregeld, omdat de aarde niet in 365 dagen om de zon draait, maar eigenlijk in zes uur langer. Om te voorkomen dat de seizoenen gaan verschuiven, voegden die slimmeriken elke 4 jaar vier keer zes uur, dat is een heel etmaal dag/nacht aan de maand februari toe. Dat was toen de laatste maand van het jaar. En wat doet Rolduc op die dekselse dag die maar een keer in de vier jaar op de kalender staat? Rolduc, dat wil zeggen de prefectuur (wat een strenge term!), besluit om op die zz (zeldzame zaterdag) de bedtijd (nog steeds met avondgebed) voor de twee hoogste klassen vast te stellen op 22.00 uur. Hoera, zou

je zeggen en wat zullen ze net als peuters, kleuters en kleine kinderen jaren gezeurd hebben over half tien: de klassieke lijzige kindervraag: moeten we NUUU al naar bed? Waarom de oudsten nu een halfuur van hun nachtrust moeten inleveren, wordt hier niet toegelicht. De tijd van het opstaan blijft op kwart voor zeven staan (6,45 uur). Er is dus geen sprake van verschuiving, maar van inkorting.

Het begin van de lentemaand maart 1964 is gewijd aan vrolijk toneel. Toneelgroep De Nieuwe Komедie brengt op maandag 2 maart een vreselijk leuke komedie van Molière, De Heer van Pourceaugnac, zeventiende-eeuws, maar Peter van der Linden doet zijn publiek weer brullen van het lachen, net als een jaar eerder bij de 'Gecroonde Leersse'. Een week later volgt het Halfvastentoneel, Shakespeares Driekoningenavond, en precies daar tussenin: de lezing van de franciscaanse pater Dr. Alting van Geusau over het priesterschap in de praktijk van alledag. Want daar gaat het natuurlijk nog steeds om: wie van de leerlingen van gymnasium 5 en gymnasium 6 kiest ervoor om na twee jaar filosofie op de Molenberg en nog eens twee jaar theologie in het grootseminarie te Roermond zich priester te laten wijden en de zielzorg in te gaan om maar eens een ouderwetse term te gebruiken. Alting van Geusau bespreekt de dagorde van een toen hedendaagse zielzorger met als invalshoek: "Priester, factotum (manus van alles) of minister (dienaar)?"

Kappen in het bosquet

Als de bomen in het bosquet zouden kunnen spreken, wat zouden ze dan wel niet te vertellen hebben? Om de lente te vieren en het gevaar te bezweren dat het bosquet een ondoordringbaar sprekend oerwoud wordt, zoals eertijds in het beroemde Griekse Dodona, wordt een poging gedaan om het Zuid-Limburgse hellingbos te vernieuwen. Het geritsel van het opnieuw uitlopende jonge blad zou heel wat stiekem gedoe kunnen verklappen. Vanaf vrijdag 12 maart worden de oudste bomen, dieper in het bosquet omgezaagd en de botanische ruimte die dat oplevert, wordt ingevuld met gevarieerde nieuwe aanplant.

Persoonlijk word ik altijd wantrouwig als er kapplannen worden gemaakt en uitgevoerd. Vernieuwing van een bos? Een bos kan heel goed zichzelf vernieuwen als je het toestaat zijn oudste bomen te laten omwaaien en zaailingen de gelegenheid geeft zich daar te vestigen als nieuwe boompjes. Bij kappen van hele dikke bomen denk ik altijd: welke burgemeester, president of andere hoogmogende ziet zijn houtvoorraad voor de winter slinken en wil zijn open haarden en schoorstenen gaan schoonmaken?

Mijn stelling is: een goed bos, dat kan ook een bosquet zijn, kan zichzelf vernieuwen. Kost niks en is spannend om op de voet te volgen met een flora van Nederland in de hand. Dan hoeft ook niet de lekenprovisor op de schouders geklopt te worden voor het dekken van onnodige kosten. En stille verwijten aan de Mus, sorry Mhr. Vogels, en zijn serreclub vanwege verwaarlozing of toch goede zorgen, zijn dan al helemaal belachelijk. "Het is goed zo", staat er in de kroniek. Dacht het niet!

Maar 12 diakens

Zaterdag 14 maart is de wijdingsdag in Roermond. Altijd en zeker voor de priesters van Rolduc, enigszins buiten de zielzorg, waarnaar velen toch verlangen, is dat een stille feestdag,

maar in 1964 niet. “Maar 12 diakens worden vandaag in Roermond tot priester gewijd”, treurt de kroniek. En dan de verzuchting: “Wat zijn toch Gods bedoelingen met deze wereld?”

Paasdatum

Pasen valt op zondag 29 maart in 1964. De traditionele formule om de Paasdatum vast te stellen, zegt: Pasen valt op de eerste zondag na de eerste volle maan in de lente. En de eerste lentedag is de dag waarop de zon pal boven de Steenbokskeerkring of zuidelijke troop staat en weer aan zijn reis naar het noorden begint. Met deze twee simpele definities moet het iedereen duidelijk zijn dat de vroegste Pasen op 22 maart valt en de meest late op 25 april. Aan de Goede week en Paaszondag is ook het einde van het tweede trimester van een schooljaar opgehangen en dat betekent dat het derde trimester in 1964 erg vroeg begint en het tweede erg kort is. Op maandag 23 maart kondigt de kroniek het begin van de Paascomposities, lees proefwerken of toetsen, aan. In die paar weken zal wel weinig stof behandeld zijn en dan is 19 maart, Sint Joep of Jozef, ook nog eens een vrije dag.

Het derde trimester wordt voorafgegaan door de allerkoudste Pasen “van deze eeuw”, schrijft de kronieker en als je dan denkt aan de avondmis van Witte Donderdag met voetwassing en fraaie gregoriaanse gezangen. Aan de ellenlange Goede vrijdagplechtigheid met lezingen, klaagzangen en gebeden met als herkenningmelodie het “Flectamus genua... Levate”, telkens terugkerend en tenslotte de Paaswake, standaard twee uur en dat alles in een prachtige, maar ijskille, want nauwelijks verwarmde middeleeuwse kerk. Dat was een rillerige bedoening. Het was niet voor niets dat de honderden leerlingen al op Goede Vrijdag laat in de middag op het voorplein naar de bussen mochten rennen met hun vuile was en ander plunje in verschoten sporttassen om zo snel mogelijk thuis te komen. Ik rende toen ook naar het einde van mijn vierde jaar op Rolduc. Dat is het klassieke jaar van de poëzie. Geen Julius Caesar meer met zijn Gallische oorlog; Geen Sallustius met zijn *Bellum Iugurthinum*. Ook geen Anabasis van Xenophon. **Nee, het was vooral Homerus en Ovidius en later weer Vergilius.** De echte uitsplitsing naar de *poësis* (Homerus voor Grieks en Vergilius voor Latijn) en de *rethorica* (Herodotus en Plutarchus voor Grieks en Livius en Tacitus voor Latijn), **zoals dat in de Middeleeuwen gebruikelijk was op de Latijnse School van die dagen. Op die school bekwaamde men zich ook in het spreken van Latijn dwz het voeren van een gesprek of het houden van een redevoering in die taal.**

Losbol

In dit vierde schooljaar maakte ik kennis met de poësis door mij te verdiepen in een bloemlezing uit de ‘**Metamorphoses**’ van Publius Ovidius NASO (43 v. Chr. – 17 n. Chr.) een poëtische losbol uit het Rome onder keizer Augustus. Vanwege zijn al te gewaagde liefdespoëzie werd hij in het jaar 8 A.D. door Augustus naar Tomi aan de Zwarte Zee verbannen. Ondanks al zijn bidden en smeken en vleien stierf hij ook in het huidige Constanza.

Maar zijn Latijnse gedichten zijn nog springlevend, ook in 1964, al mochten wij niet verder neuzen dan de *Metamorphoses* en kregen we als kleinseminaristen nauwelijks informatie over het schandaal dat tot zijn verbanning leidde. Ik herinner me het gepuzzel in woorden en het

gewring rond de voorgeschreven dichtvorm, de vijfvoetige regel of zesvoetige regel, gevuld met walsmaatjes in allerlei variaties. Een dichter in die tijd hoefde niet te zoeken naar simpele rijmwoorden of beeldspraak, als hij zich maar aan het ritme hield. Ovidius schrijft een soort scheppingsverhaal, dat in sommige opzichten overeenkomt met de joodse bijbel: Een zondvloed, twee mensen die overblijven, het scheppen van de mens. Zover zijn we op 4 gym nooit gekomen. Ik ben pas van de Metamorphosen gaan genieten in de vertaling van mevrouw M. d'Hane-Scheltema die in 1997 verscheen in Amsterdam, bij Polak & van Gennep. Op de een of andere manier kreeg ik een uitnodiging voor de presentatie van deze mooie vertaling van moeilijke, maar zeer interessante klassiek Latijnse dichtkunst. Ik nam mijn eigen afgekloven Ovidius-schoolboek mee (P. Ovidius Naso, Bloemlezing uit Metamorphoses, Tristia en Fasti, van aantekeningen voorzien door L. van Miert (p.m.), Opnieuw uitgegeven door Aug. I. Hensen, leraar St. Ignatiuscollege, Amsterdam, achtste druk, geen jaartal maar na 1953 uitgegeven gezien de nieuwe spelling. Voor twee gulden gekocht bij de boekhandel van de Rolducse Missievereniging). Mevr. M. d'Hane zette graag haar handtekening in mijn oude schoolboek en ik kreeg haar vertaling voor mijn verjaardag op 25 juli 1998 (50 jaar!) van mijn 5 broers en zussen en mijn moeder. Voor de gazet (Dagblad De Limburger) heb ik niets over dit boek hoeven te schrijven. Ik ben naar de boekpresentatie gegaan ergens in een boekhandel in Maastricht. D'Hane publiceerde ook nog een vertaling van de Aeneis van Vergilius. Twee vergeelde kranten-artikels uit de NRC Heb ik wel bewaard over deze fantastische vertalingen. Wat had ik ze graag in 1964 bij de hand gehad, flink gekaft en weggeborgen achter de twee klappen van mijn schrijfbankje in de studiezaal. Als ik haar teksten toch eens had kunnen overschrijven bij de vertaling van een vrij stukje als proefwerk of bij het eindexamen...

Ik was natuurlijk direct door de mand gevallen en als fraudeur aan de kaak gesteld en misschien wel weggezonden met een vertaal-consilium abeundi.

Achteraf gepraat natuurlijk, maar een ding is zeker: vanaf vier gym heb ik heerlijke uren beleefd aan het puzzelen aan vertalingen van de fraai dansende teksten van Homerus, Ovidius en Vergilius. De laatste was de moeilijkste schrijver. Maar Ovidius deed zeker niet voor hem onder. Ik wil dit aan het allereerste vers van de Metamorphoses aantonen. Er staat:

“In nova fert animus mutatas dicere formas
corpora.”

In ‘normaal’ Latijn zou de tekst beter leesbaar zijn in deze volgorde:

Animus fert dicere formas mutatas in nova corpora.

Vertaald: de geest drijft mij (brengt mij ertoe) te vertellen over vormen, veranderd in nieuwe lichamen. In de vertaling van mevrouw d'Hane luidt de eerste regel: **“Ik wil gaan spreken van gedaanten die in nieuwe werden veranderd.”**

Scheppingsverhaal

En eigenlijk volgt er dan een soort scheppingsverhaal met mensen die steeds misdadiger worden en reuzen die tekeergaan. Allemaal nakomelingen die afstammen van de eerste twee mensen, niet Adam en Eva, zoals in onze Bijbel, maar Deucalion en Pyrrha. En alweer is een

zondvloed de oplossing... Merkwaardig toch, zo'n bijbelse aanhef. De eerste Griekse regels van Homerus' Odyssee is van een heel andere allure, ook qua formulering. Deze blinde zanger roept niet de goden aan, maar zijn Muze als inspiratiebron: Andra moi ennepe Mousa polytrophon. Qua zinsindeling is deze aanhef veel minder geforceerd dan het gedraai en gepuzzel van Ovidius; 'van de man vertel mij, o Muze, de listige, die veel rondzwierf, nadat hij het heilige Troje had verwoest. Het staat vrijwel allemaal keurig in de goede volgorde en toch soepel passend in het walsritme van de hexameters. Dit wordt een echt avontuurlijk verhaal ondanks het dichtsterk korset van die dagen.

Het is echt met geen pen te beschrijven hoeveel plezier ik in die lang geleden dagen beleefd heb aan het puzzelen op de vertaling van wat wij toen "vrije stukjes" noemden: een handvol Latijnse of Griekse dichtregels (Vergilius, Ovidius, Homerus) of ook gewoon lopende prozateksten van Livius, Herodotus, Tacitus of Plutarchus. Met zijn allen hebben ze geprobeerd mijn aandacht af te leiden van vrome plechtigheden, gebeden en oefeningen. En hoe vaak lukte dat niet. **Aan het einde van vier gym had ik me al vast voorgenomen klassieke talen in Nijmegen te gaan studeren, als ik dat geregeld kreeg. Het zou anders lopen door mijn eigen schuld of toch niet?**

Hoe dat ook zij, het derde trimester van schooljaar 1963/64 is een groot feest. Hoewel, de Paasdagen op Rolduc, het feest van Jezus' verrijzenis, zijn de allerkoudste en guurste van de twintigste eeuw totdantoe en dat geldt ook voor de Paasvakantie. Daar hebben de deftige heren van de Nederlandse Kastelenstichting lak aan. Op zaterdag 4 april bezoeken zij Rolduc alsof de bijna achthonderd jaar oude abdij van de Augustijner Koorheren nu ineens een echt kasteel is. De kroniek laat weten, dat iedereen blij is met de belangstelling gezien de dreiging die uitgaat van de plannen van de Domaniale Mijn om exact onder Rolduc steenkool te gaan winnen.

Op woensdag 15 april lanceert kroniekschrijver een verzuchting over de lengte van het laatste semester. Hij is wel zo eerlijk om te melden dat hij zijn sombere toekomstvisie over de persoonlijke ontwikkeling van leerlingen, het inhalen van de slechte resultaten op het Paasrapport echt pas aan het eind van het schooljaar neerschrijft. Hij zou zo maar voorspellingen kunnen gaan doen, achteraf.

Gelukkig begint het weer de lente te voelen met veel zon en hogere temperaturen. En zo muist hij zichzelf regel na regel uit zijn kniezerij. En daar is alle aanleiding toe, want de aankomende schoolverlaters van zes gym zijn begonnen aan hun wekelijks ritueel: het zingen van hun afscheidslied '*Adieu Rolduc, séjour de mon enfance*', elke week een keer, zoveel weken als jaren doorgebracht op Rolduc, dit jaar te beginnen, staande op de tafels van hun eigen megaron, mannenzaal. Sentimente! postpubers!

Bekrompenen

En daar gaan we: 29 april gaat vijf en zes gym een tegenbezoek brengen aan de Vlaamse tegenhanger van Rolduc, **het Abdij Internaat aan de Diesterstraat in Sint-Truiden**, Belgisch Limburg. Van de twee hoogste leerjaren zijn er slechts zes leerlingen van de

‘retorica’ (zes gym) bereid om de gasten te ontvangen, omdat studie voor de eindexamens belangrijker gevonden worden. Kronikeur Lenders is daar ingehouden pissig over. Hij spreekt van ‘studiewoede’ en ‘bekrompenen.’ Niettemin kunnen de Rolduciens de allerhartelijkste ontvangst zeer waarderen. Het Abdij Internaat Sint Truiden is het resultaat van een gedwongen verhuizing halverwege de negentiende eeuw, toen Rolduc plotseling op Nederlandse bodem lag en ook eigendom werd van het Bisdom Limburg. **Het is een opmerkelijk feit, dat het Belgische Abdij Internaat vandaag de dag nog steeds een bloeiend onderwijsinstituut is** ondanks een enorme brand in de jaren zeventig van de vorige eeuw en dat het eerbiedwaardige en historische Rolduc er als gebouw prachtig bijstaat, maar als school gekrompen is tot een opleiding filosofie/theologie als grootseminarie van het Bisdom Limburg met een veertigtal voor het merendeel uit verre buitenlandse afkomstige priesterstudenten.

Internaat

Waarom zou het concept ‘internaat’ in België nog steeds floreren, terwijl in Nederland de internaten in de twintigste eeuw de een na de ander dicht zijn gegaan en opgeheven? Een vraag om over na te denken, niet om te beantwoorden. Is studiewoede van bekrompenen een relevante factor? Denk het niet, maar daar kan ik me in vergissen. Hoe dan ook: zoals altijd moet er bij een bezoek aan een andere school altijd weer ‘gefoebeld’ worden. Rolduc verliest van de Truidenaren met 3-2.

Op zondag 30 april is het Koninginnedag, de verjaardag van H.M. Juliana, die 55 jaar wordt. Het was de tijd dat haar dochter prinses Irene katholiek wordt en met een Spaanse edelman trouwt, die aanspraak op de Spaanse troon maakt. En dan moet er natuurlijk WEER gefoebeld worden, omdat er geen lessen gegeven worden en er anders ook niets te beleven is. Bloemenclub de Serre speelt tegen het VREE-team. VREE staat voor Van Roda’s Eigen Erf. Het geheel door leerlingen volgeschreven schoolblaadje dat in het schooljaar 1963/1964 voor het eerst duidelijk uitkomt: Tweede jaargang nr 2,3,4,5, 6 en 7, Schamele schriftjes in een verschoten kleur en gevuld met typische leerlingenmopjes over leraren en zo. Mijn naam staat ook in de colofon voorin, niet bij de redactie, maar onder “administratie”. Ik werd duidelijk niet voor vol aangezien. En toch zie ik in deze schamele boekjes mijn allereerste echte tijdschriftstukjes staan. Ontroerend. Onder het pseudoniem, ‘Jeroen’. Jee, grappig om te lezen.

Brief

In VREE, jaargang 2, nummer 3, staat op bladzijde 20 en 21 een brief aan mijn heerom Pie, oudere broer van mijn vader die zijn hele leven missionaris is geweest op het Indonesische eiland Flores. In die brief beklaag ik mij over de primitieve omstandigheden op Rolduc, waar ik me moet verdiepen in buitenissige talen. Die brief is fictie: ik heb hem wel geschreven, maar natuurlijk nooit verstuurd en bovendien heeft een lid van de redactie/layout van VREE hem in zijn veel beter leesbare handschrift overgeschreven en in dat handschrift ook afgedrukt. Dat was de jonge priesterleraar L. Gielis, in 1962 gewijd en meteen op Rolduc benoemd, in 1969 afgestudeerd in de pedagogiek in Utrecht en in 1971 uit dienst van het bisdom getreden: geen priester meer, toog aan de kapstok.

Mijn tweede stukje stond in dezelfde jaargang nummer 4, blz 23 en 24 en behelsde een klacht tegen de herrie van de carnavalsmuziek, het drinken van te veel bier en tenslotte het suffe einde tussen afvalbakken op straat. Een regelrechte trap tegen een Maastrichts heilighuisje, de carnaval.

Het zijn de wortels van mijn lange loopbaan van ongeveer 40 jaar als journalist bij een Heerlens en later Maastrichts dagblad. Het literaire schrijven, wat zeg ik, het dichten heb ik in die jaren ook ooit geprobeerd. Het is maar een enkele keer gebeurd dat het me lukte. Zo staat er in de derde jaargang van het in Venlo verschijnende “onafhankelijk tijdschrift Kuur” (1967 nr 3) mijn enige gepubliceerde gedicht: ”Halleluja” (blz 20).

Nog steeds ben ik er (een beetje, maar) trots op.

Halleluja

in de kloostertuin

hadden de monniken

hun miniaturen te drogen gehangen

de wind zwol

en onder de zuilengalerij

regen vergeelde teksten zich aaneen

tot een aamborstige rondedans

halleluja

de kaarsvlam spetterde

de laatste flakker

was een grijs in de schedel

en de celmuren zongen zacht

halleluja

laur crouzen

Welnu, op Koninginnedag 1964 gaat de redactie van de VREE foebele tegen de tuinclub ‘Serre’. Ik speel ook mee in het VREE-team en beleef een afgang van jewelste. De VREE verliest met maar liefst 6-1.

Als troost blijft de kroniek zeveneneenhalf regel stilstaan bij het bestaan van de VREE. Trouw verschenen, al vijf nummers en nog twee in de planning, zelfs een poëzie-nummer, de inhoud wordt van nummer tot nummer beter en ook studentikozer. En dan komt het: “Maar waarom wijst zij goede artikelen af?” Kritiek op het beleid van de redactie? Dikke kans, maar de kroniek is te schijterig om een eventueel meningsverschil nader toe te lichten. Goed zo, VREE! Hou die eigenwijze leraren buiten!

De meimaand 1964 herinner ik me als een heerlijke maand: fantastisch zonnig weer en altijd wat te doen buiten het blokken en lessen. Want de laatste toetsen/composities/examens voor de overgang zijn nog ver weg. De ouderdagen Noord en Zuid, begin mei, zien niet alleen bezorgde gesprekken met de hoofdleraren over de vorderingen van Pietje of Klaas, maar ook een hele show in de grote aula met acrobatiek en muziek en zelfs conferences. Rond de slottoespraak van President Jochems op beide dagen breekt het koorgeweld pas echt los: De ländliche Concertprobe van Von Suppé, het Slavenkoor, het Triomfkoor van Verdi en nog veel meer. Het kan goed zijn, dat ik toen nog sopraan zong!!

Dinsdag 5 mei: bevrijdingsdag: dag voor de jaarlijkse pelgrimage van alle Rolduciens naar het Mariakapelletje in Schaesberg. De eindexamenklas maakt er een duurproef van door te marcheren in vierkwartstempo op aangepaste pelgrimsliederen, heen en terug. En als iedereen terug is begin van de middag volgt een dubbele voetbalintercollegiale in Weert, voor de juniorenteams en de seniorenteams. Weer twee volle pagina's foebele in de kroniek. En waarom? Er gingen geen Rolducse supporters naar het toernooi direct na de bedevaart, zoals eerder wel gebruikelijk was. Bij beide toernooien maakt Roda dan ook weinig tot niets klaar: de laatste en derde plaats bij de junioren, om dat die van Zitterd niet eens kwamen opdagen en bij de senioren eindigen de Rolduciens ook op de derde plek, deze keer voor het Kleesj uit Zitterd, dat weer eens wel kwam opdagen. Om voor zo'n belabberd resultaat twee hele pagina's in het jaarboek uit te trekken...

Op dinsdag 12 mei is het schriftelijk eindexamen voor de zesgymmers. Het examen Engels wordt “gemeen-moeilijk” genoemd, de andere opgaven zijn “redelijk”. Gelukkig is het vrijdag 15 mei halftrimester, waarin het Pinksterweekend valt “Met een aangenaam Pinksterweertje”. Dinsdag 19 mei komt iedereen weer terug voor de eindsprint van het schooljaar. Behalve prefect Poulssen, die andermaal door zijn nierkwaal geteisterd wordt en naar het ziekenhuis moet. Het wordt eentonig, want hoe gaat het verder? Met foebele, alweer. De klaswedstrijden breken aan met veel kabaal, spandoeken, verkleedpartijen en felle, maar toch goed bedoelde scheldpartijen. Drie gym mag in hun speciale vermomming verschijnen, geheel uitgedost als Romeinse soldaten, compleet met beenkappen, helmen, schilden en lansen. Uiteindelijk is vier gym het sterkste team. Het zal een groot feest geweest zijn, dat niet in mijn geheugen is blijven hangen.

Er broedt een zwaluwenkoppeltje op dortoir 6, klein-Rolduc. Deze dieren worden door prefect Penders met tien kogeltjes uit een luchtbuks afgeknald en dat is dat. Kennelijk kon dat toen gewoon. De stukadoor moet opdraven, want het oeroude stucwerk van de slaapzaal heeft flink geleden.

Presidentsfeest

Meteen na het weekend van het klassentoernooi, dwz op woensdag 27 mei en donderdag 28 mei, Sacramentsdag, wordt het Presidentsfeest gevierd en daarna de jour des jeux. Traditioneel vallen deze feestelijkheden pas eind juni, rond de feestdagen van de apostelen Petrus en Paulus. Ze worden een maand vervroegd om de studiezin en het blokken, zo vlak voor einde schooljaar niet te blokkeren of in de weg te zitten. Het Presidentsfeest in 1964 wordt een van de beste feesten van dien aard in jaren. Vooral uit de verschillende tafelredes tijdens het voortreffelijke diner blijkt dat. In zijn eerste rede geeft president Jochems het thema al aan: gemeenschapszin dwz met elkaar aan hetzelfde ideaal bijdragen. “De heren leken hebben dit beter begrepen dan wie dan ook”, noteert chronicus Lenders en dat is een historische verklaring, want nog nooit in al die kronieken van al die jaren zijn de lekenleraren aangeduid met de titel ‘heren leken’. De laatste rede van Mhr Gijsen wordt zelfs magistraal genoemd door de kroniek. De presidentsfeestvierders gaan ’s avonds in de aula kijken naar de Europacupfinale tussen Real Madrid en Inter Milaan. (Inter wint met 3-1 van Real) Het harmoniegezelschap van de Domaniale Mijn, de mijn die plannen heeft om Rolduc te ondergraven, is daarom afgezegd. In plaats van de Koelpiete-kapel, komt een Amerikaanse legerband het muzikale slot van al dat feesten verzorgen. Op Memorial Day was het gezelschap in Margraten en via via worden ze naar Rolduc geregeld en gepraat. Het is al zo goed als donker maar om kwart voor tien marcheert de militaire muziek, stram in het gelid, de bosquetpoort door. De Amerikanen blazen enkele marsen maar de hele taptoe gaat niet door: te weinig licht op de grote cour en de ‘manne’ zijn ook nog eens kapotmoe van de vliegreis.

Ze spelen en zingen nog wel het Amerikaans volkslied en ook het ‘Lève Rolduc’ Het Rolduclied wordt ook gezongen, maar onbekend is door wie, omdat heel Rolduc al onder de wol ligt. Een sportdag is niet genoeg. Op Rolduc zijn er altijd twee. De eerste voor volksspelletjes en ander vermaak als op een kermis en de tweede: foebele en klassieke atletiek. Het foebele kent een primeur: de Heren spelen tegen de jongens in een niets eens zo slechte wedstrijd: het wordt 3-3 met één strafschoep per ploeg en weer bijna een hele pagina in het jaarboek. De kroniek vindt dat dot een traditie moet worden. Ik niet, ik vind loopwedstrijden en sowieso atletiek veel leuker om te zien en spannender. Daarom heb ik dit jaar ook aan de vijfkamp meegedaan en dat leverde me toch een zeer eervolle vermelding op: “De durf van Laur Crouzen moet geprezen, die met 640 punten de hekken sloot,” vermeldt blz. 48 van het jaarboek 1963/64, vierde regel van boven. Die hele vijfkamp, 60 meter horden, 800 meter, hoogspringen, verspringen en kogelstoten, staat me niet meer bij, zeker ook niet de hordenloop met mijn korte beentjes. Wel een sprint, een lange afstand door het bosquet en kogelstoten... Een jour de jeux als een dag Olympische Spelen.

En het gaat maar door: zondag 31 mei is Sacramentsdag eb dat betekent voor de ‘jungschre va Rollduuc’ meelopen in de grote processie van Kerkrade in de zonnige hitte, ook een uitputtingsslag. Al jaren loopt Rolduc mee, maar de animo slinkt. Vanuit de wierook en de langzame stap op de processiemarsen gelijk door naar Roermond voor alweer een sportontmoeting: de intercollegiale atletiek. Rolduc klaagt over de slechte organisatie en het hobbelige veld, maar Rolduc wordt in de eindstand toch tweede.

Ze zijn niet kapot te krijgen, die van Rolduc, want in de avond foebelt de cour weer tegen zes gym: 3-1 voor zes gym.

Op donderdag 4 juni is het dan eindelijk bloedige ernst: zes dagen lang mondeling eindexamen. Een college van vier weledelzeergeleerde heren komen 33 kandidaten aan de tand voelen. Vijf jongens moeten worden afgewezen en dat vindt de kroniek geen erg verheugend resultaat. Misschien toch iets te veel gefoebeld en gesport en gespeeld? De acht seminarie-kandidaten (geen staatsexamen) slagen allemaal.

En zo komt een lang trimester aan zijn einde: meer sport, een jeugdsportdag in Kerkrade; de competitie tussen klassenfoebelteams om een beker. Héé, daar komen ook de Beatles voorbij, zo wereldvreemd is Rolduc nu toch ook weer niet: het bezoek van de idolen van de popmuziek in de roaring sixties aan de veilinghal in het Noord-Hollandse Blokker is opgemerkt in de Roomse Middeleeuwen tussen Kerkrade en Herzogenrath: “Wat zijn Beatles? Beatles zijn krijsende, gillende en springende jongelui met ponyhaar, die zich een jaar lang niet gewassen hebben. Zij vertegenwoordigen de jeugd in de cultuur van het Europese Wirtschaftswunder.” En zo gaat het nog even door met als conclusie: “In het algemeen hebben de onzen, afgezien van enkele hartstochtelijke bewonderaars, er maar matige belangstelling voor.” Een fraai voorbeeld van wishful thinking...

Neen, dan liever dat hoornconcert van Mozart dat een dag eerder vanuit de kamer van dr. Jo Gijsen door de openstaande ramen van de nabijgelegen grote studiezaal “de blijde stemming van een lentelijke pastorale wekt.”

Ongewassen krijsende jongelui? Blijde stemming door hoornconcertklanken? Hoe anders zou alles worden, weten we nu...

Op zaterdag 13 juni wordt het 34 graden Celsius, noteert de kroniek. De chronicus is zeer verbaasd. Hij noemt de dag een “hondsday”. En vraagt zich af of het eigenlijk nog wel warmer kan in het Nederlandse klimaat. Natuurlijk is er nog geen notie van het mondiale klimaatprobleem, zoals dat nu in onze dagen speelt. Hij ziet de laatste maand van het schooljaar door de hitte verloren gaan voor de studie en de gedegen voorbereiding op de eindtoetsen van het schooljaar.

Zondag 14 juni een Limburgdag met een hoofdrol voor schutterij St. Hubertus uit Helden, die haar jaarlijks koningsschieten op Rolduc afsluitte en met exercitiepeloton en harmonie uitrukte. Woensdag 17 juni weer een feest: het zilveren leraarsjubileum van ‘De Knoebel’, gymnastiekleraar van Loo. Een uitermate streng en kort aangebonden heerschap met wie ik vanaf de eerste les in onmin leefde. Ik had namelijk het lef met zwarte gymschoentjes en grijze zooltjes in september 1960 zijn gymzaal te betreden. Dat was ten strengste verboden zei hij, want dat gaf lelijke zwarte strepen op de vloer. En hij trok een van mijn gymschoentje van mijn voet en begon met de zool over de vloer te vegen. Nul zwarte vegen, dus, maar toch verboden, want anderen zouden mijn schoentjes zien en dan ook met zwarte gymschoenen komen opdraven en die zouden dan wel zwarte strepen geven en blah, blah, blah .

Het was een hele vertoning, die eerste les. Ik heb die man snel helemaal links laten liggen en verwensingen in stilte toegedacht. Ach ja, zo ging dat toen. En toen vierde hij zijn jubileum en was ik erg blij dat ik er niet bij hoefde te zijn.

Het einde van deze woensdag kwam met de vertoning van **de film El Cid** in breedbeeld Cinemascope. Schitterend prachtig. Daar heb ik nog beelden van in mijn hoofd.

Op vrijdag 19 juni is het alweer FOEBELE geblazen: de bekercompetitie van de tweede klasse, weer onderverdeeld in de eerste en tweede teams. Gelukkig in een tijd die lichamelijke beweging noodzakelijk maakt, merkt de kroniek op en dat slaat op de examentijd, natuurlijk, waarin je niet alleen dagen in je bankje moet zitten blokken maar ook af en toe flink los moet gaan in een voetbalwedstrijd. Op zaterdag 20 juni een opmerkelijk bericht: omdat het ziekenhuis van Kerkrade 50 jaar bestaat, is er een feestdiner. “Koks met witte mutsen veranderen de omgeving van Treize (dat is op de Herengang) in een hotel. Op dit moment is Rolduc nagenoeg in zijn geheel een hotel en conferentiecentrum. Een vooruitziende blik. Het einde van het schooljaar komt er eindelijk aan. Dat is te merken aan de uitstapjes die alle clubs en verenigingen gaan maken naar alle richtingen. Ik pik er een uitstapje uit: het zangkoor van Rolduc bezoekt het OLS, het Oud-Limburgs Schuttersfeest in Limbricht op zondag 5 juli. Een zangkoor, dat naar schutters gaat kijken? De chronicus vindt het maar raar. Ik niet, want het was mijn eerste kennismaking met het Limburgse schutterswezen: ik zie ze nog voorbijkomen in hun voorwereldlijke uniformen in de hitte van een warme zomerdag. Voorbijmarcherende schutters in het gelid door de grote straat van een dorpje: ik krijg er steeds een dikke brok van in mijn keel, al kan ik niet onder woorden brengen waarom. En kom me niet aan mijn schoolzangkoor. Als sopraan van nauwelijks 12 jaar heb ik op het oksaal van de oude kloosterkerk na de zondagse Hoogmis met twee pikzwarte espresso's in mijn mik het Te Deum van Henk Andriessen staan te zingen, opgezweept door de lange armbewegingen van Zjuulke Schrijen, onze gebochelde dirigent. Ook dat ben ik nooit vergeten naast Slavenkoor, Soldatenkoor, Triomfkoor.

Dan de laatste vier dagen van de ene compositie (toets, proefwerk) na de andere. composities, Het is slecht gegaan op 4 en 5 gym, vermeldt de Kroniek bij wijze van uitzondering: “Voor de lagere klassen valt het allemaal erg mee, alleen 4 en 5 gym hebben harde klappen te verduren. In meer dan één betekenis. Enkele vinden het maar moeilijk te verwerken: de balans van een heel jaar opgemaakt in een paar minuten...” Het is moeilijk te interpreteren, maar het lijkt erop dat er niet alleen lagere cijfers zijn gehaald, maar ook jongens zijn weggestuurd om andere redenen, mogelijk wangedrag. Zelf haal ik voor het vierde jaar de klasseprix met scores van zes achten voor alle talen, voor Frans zelfs een 8+, een 9/10 voor zowel aardrijkskunde en geschiedenis; voor de exacte vakken: een keer een zeven, twee keer een zeven plus en zelfs een 8/9 voor scheikunde. Mijn laagste scores zijn twee keer een zeven min voor Lichamelijke Oefening en Vlijt in de studietijd. Voor gedrag heb ik een 6/7 nog opgehaald tot 7.

In mijn rapport ligt nog een apart briefje: Prijzen: Grieks, Latijn, Nederlands, Frans, Duits, Engels, Scheikunde. Vermeldingen: Geschiedenis, Aardrijkskunde, Algebra, Natuurkunde en Tekenen. **Een aparte kleine oorkonde tref ik nog aan voor de Algemene Prijs** (de hoogste punten in alle vakken). En dat briefje levert een boek op. Dit jaar is mijn prijsboek:

“Geschiedenis van het Leven” door H.E.L. Mellersh, vertaald door Dr. B. Hubert en

J. A. Meyer, een populaire uitleg van de evolutietheorie van Charles Darwin. **Een boek dat mijn leven en mijn voornaamste interesse bepaalde!**

Maandag 13 juli is de laatste schooldag. Hij begint met een mis van dankbaarheid en het is een stille mis. Leerlingen vertrekken naar huis vanaf het voorplein en de oprijlaan per bus of in de auto van de pap. Drie leraren vertrekken definitief: **Frans Augustus**, leraar Duits, gaat weer studeren aan de Nijmeegse universiteit om zijn kandidaatsexamen van tien jaar geleden een vervolg te geven in een doctoraal. Hij breekt met Rolduc en wordt leraar aan het Bernardinuscollege in Heerlen in september 1965 en haalt zijn doctoraal in maart 1966. In oktober 1968 legt hij het priesterschap neer en verlaat het bisdom. **Hij krijgt veel bekendheid als regionaal historicus.** Ger Brunenberg, sinds 1962 als leraar op Rolduc, wordt moderator aan het Van Veldekecollege in Maastricht en verlaat ook het bisdom in 1966. Frans Stroux, leraar Grieks, gaat met emeritaat, maar blijft in de omgeving van Kerkrade wonen. Tenslotte Jan Rouwet, leraar Latijn; hij vertrekt ook van Rolduc. Wordt rector van Huize Mariënwaard, gelegen aan de weg van Maastricht naar Meerssen, oorspronkelijk een zusterklooster en meisjespensionaat, later een woonhuis voor een van de kinderen van de Regout-familie. Na mijn laatste jaar op Rolduc ben ik door Rouwet uitgenodigd voor een avondmaaltijd in Mariënwaard, waarna wij 's anderendaags naar Venlo vertrokken om het archief van de grote Kerk aldaar te inventariseren. Dat was zijn nieuwe functie: inventarisator van het kerkelijk kunstbezit in Limburg. Tenslotte een citaat uit de kroniek: "Tot ziens, vaarwel! Velen komen niet meer terug. Het was geen al te best jaar." Voor wie alleen kijkt naar de schoolresultaten, zal het jaar niet te best zijn geweest. Voor wie kijkt naar film, theater, toneel, opera, operette, concerten, zangkoor, vieringen in de kerk, sport, was dit jaar een prachtig jaar. Ik had me geen beter kunnen wensen: *non scholae sed vitae discimus*. Je zou deze overbekende Latijnse kreet kunnen vertalen als: wij leren niet voor de school, maar voor het leven. Met andere woorden: **maak je niet zo druk over de punten en over zitten blijven of overgaan.** Oorspronkelijk schreef de Romeinse schrijver en stoïcijnse filosoof Seneca (eerste eeuw na Christus ten tijde van Nero) "*non vitae sed scholae discimus*" (Lucius Annaeus Seneca, Brieven aan Lucilius uit de serie Ambo Klassiek blz 417) sterk afkeurend bedoeld met als toelichting: wetenschappers verliezen zich vaak in overbodige details. Volgens hem was 'non scholae sed vitae' veel zinniger en die versie heeft ook de eeuwen getrotseerd tot in Rolducs schooljaar 1963/1964.

Laur Crouzen (Op Rolduc, 1960-1966)